

Saksframlegg

Saksbehandler	Arkiv	ArkivsakID	Gradering
	KRSF - 012.4	15/606	

Innspill til Sametingsrådets melding om samisk internasjonalt arbeid

Tittel	Dok. ID
Sametingsrådets redegjørelse om samisk internasjonalt arbeid	1391757
Notat-Samisk kirkeråds internasjonale arbeid	1391758

Sammendrag

Sametingets plenum skal før sommeren 2015 behandle en melding om samisk internasjonalt arbeid. Sametingsrådet initierte prosessen i juni 2014 gjennom en redegjørelse om saken til Sametingets plenum i sak SP 15/14 *Sametingsrådets redegjørelse om samisk internasjonalt arbeid*. Det samiske sivile samfunnet er invitert til å komme med innspill til den videre utformingen av saken. Dette er bakgrunnen for at Samisk kirkeråd får saken til behandling.

Målet med sametingsmeldingen er å redegjøre for hvorfor, hvor og hvordan det samiske folket arbeider på den samiske arenaen og bl.a. tydeliggjøre prioriterte innsatsområder.

Samisk samarbeid over landegrensene i Sápmi og internasjonalt urfolksarbeid er to hoveddimensjoner i Sametingsrådets beskrivelse av samisk internasjonalt arbeid.

Saksdokumentet redegjør for saksfeltene som berøres i redegjørelsen og for hvordan sametingsrådet resonnerer om organisering, roller, samhandling og arbeidsfordeling mellom ulike aktører på feltet, bl.a. i forhold til et samisk sivilt samfunn. Samisk kirkeråd nevnes særskilt.

Saksdokumentet beskriver viktige elementer ved Samisk kirkeråds internasjonale arbeid som grunnlag for konkluderende momenter og anbefalte innspill til Sametingets sluttbehandling av saken.

Saksfremstilling

Sametingets plenum skal før sommeren 2015 behandle en melding om samisk internasjonalt arbeid. Sametingsrådet initierte prosessen i juni 2014 gjennom en redegjørelse om saken til Sametingets plenum i sak SP 15/14 Sametingsrådets redegjørelse om samisk internasjonalt arbeid. Det samiske sivile samfunnet er invitert til å komme med innspill til den videre utformingen av saken. Dette er bakgrunnen for at Samisk kirkeråd får saken til behandling.

1. Sametingsrådets redegjørelse om samisk internasjonalt arbeid

Målet med en sametingsmelding

En sametingsmelding om samisk internasjonalt arbeid skal, i følge Sametingsrådet, redegjøre for hvorfor, hvor og hvordan det samiske folket arbeider på den internasjonale arenaen. Formulerte målsettinger i redegjørelsen er å tydeliggjøre hvilke innsatsområder som skal prioriteres i årene fremover, og legge til rette for en sterkere institusjonalisering av Sametingets internasjonale engasjement.

Sametinget ser behovet for en slik melding i lys av de siste årenes endringer internasjonalt og nasjonalt. Sist Sametinget behandlet en melding om internasjonale forhold var i desember 2006.

To hoveddimensjoner

Man kan si Sametingsrådets redegjørelse bygger på to selvstendige, men overlappende dimensjoner i samisk internasjonalt arbeid.

For det første er det naturlig med grenseoverskridende arbeid da det samiske folkets tradisjonelle bostedsområde strekker seg over statsgrenser. Redegjørelsen reflekterer derfor over hvordan det samiske samarbeidet kan utvikles bl.a. med henvisning til Samisk parlamentarisk råd, Kola Sámi Sobbar i Russland og arbeidet med en nordisk samekonvensjon.

Det andre gjelder urfolksdimensjonen i det internasjonale arbeidet der det rettighetsbaserte arbeidet knyttet til FN-relaterte organer, prosesser og mekanismer vektlegges særlig. Sametingsrådet legger til grunn at FNs urfolkserklæring og ILO konvensjon 169 er minstestandarder for overlevelsen av verdens urfolk, og deres verdighet og velferd.

Her peker Sametingsrådets redegjørelse på at Sametinget selv er en del av et samfunn som har store ressurser, og at det derfor er viktig at Sametinget, samiske organisasjoner og institusjoner engasjerer seg solidarisk i møte med andre urfolk:

Vi bor i noen av verdens rikeste land, og har etablerte folkevalgte organer som disponerer egne midler til vår virksomhet. De fleste urfolksgrupper i verden er lagt fra å være i en slik situasjon og posisjon. Levevilkårene og graden av brudd på menneskerettigheter varierer mye. Vi har en solidarisk forpliktelse til å bistå til at situasjonen til andre urfolk blir bedre. Både i form av å gi politisk støtte, utveksling av erfaringer, bistand til tiltak og prosjekter og gjennom deltakelse i det internasjonale arbeidet for urfolks rettigheter.

Stor bredde av saksfelt

Sametingsrådets redegjørelse berører en rekke saksfelt som «(...) urfolks rettigheter og globale felles utfordringer som klimaendringer, fattigdom, helse spørsmål, tap av natur og

biologisk mangfold, tilgang til utdanning, språk og kultur. Samt miljøvern, bærekraftig utvikling og bevaring og videreføring av tradisjonelle kunnskaper og tradisjonelle kulturuttrykk.»

Redegjørelsen berører også nordområdepolitikken. Sametingsrådet ønsker å fortsette deltagelse i Barents-samarbeidet og i Arktisk råd. Det vies dessuten oppmerksomhet til forholdet til EU/EØS, og mulighetene for en samordning av strategier for en samisk europapolitikk over landegrensene.

Urfolks selvbestemmelse blir lagt vekt på, samisk selvbestemmelse gjennom felles samiske organer, og gjennom FN hvor man forsøker å øke statusen til urfolk.

Et annet tema som redegjørelsen belyser er selskapers sosiale ansvar, Corporate Social Responsibilities og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskap. Det blir antydning at Sametinget skal si noe i forhold til internasjonale selskaper, og da særlig selskapers urfolkspolicy. Dette er en sak som kan ha intensjoner som kan være til fordel for urfolk, men ofte kommer urfolk i assymetri i slike forhold.

Sametingsrådet nevner eksplisitt idrett og likestilling som to tema man vil jobbe med. Likestilling er gjennomgripende i all urfolksarbeid og idrettsbevegelsen viser seg å være identitetsbyggende for urfolk verden over.

Som nevnt nevnes solidaritet med urfolk. En egen merknad fra behandlingen i Sametingets plenum juni 2014 anbefales samarbeid med Mama Sara, en samisk bistandsorganisasjon som driver prosjekter blant Masaier i Tansania.

Sametingsrådet legger opp til en bred deltagelse på egne premisser så langt det er mulig. Samtidig legges det opp til en tilnærming til for eksempel europeiske institusjoner, kontakt på daglig basis er noe som legges vekt på denne perioden.

Når det gjelder hvordan samiske saker blir ivaretatt i norsk utenrikspolitikk så ønsker Sametingsrådet at urfolkssaker skal bli best mulig ivaretatt gjennom *Retningslinjer for Sametingets internasjonale representasjon gjennom Norges delegasjon overfor organer i FN-systemet*.

Organisering, roller, samhandling og arbeidsfordeling

Meldingen vil tydeliggjøre hvilken rolle både Sametinget og de forskjellige institusjonene skal ha. Dette grunngis i behovet for å se på ressursbruk i forhold til arbeidsoppgavene man skal ha i internasjonal politikk.

Internasjonalt arbeid forsøkes å gjøres så uavhengig som mulig gjennom en rekke forskjellige kanaler, men samtidig er man også en del av staten.

I forhold til statlige myndigheter tegnes en dobbelt strategi. I en del sammenhenger inngår Sametinget som del av statens delegasjoner, mens man andre ganger har legitime behov for å representere det samiske folks interesser utenfor rammen av statlige delegasjoner. Sametinget er, ifølge redegjørelsen, opptatt av å fremstå som en selvstendig aktør i samspill med andre på den internasjonale arenaen.

Sametingsrådet ønsker å se på hvordan det internasjonale arbeidet organiseres i samarbeid med organisasjoner og institusjoner. Dette er begrunnet både i kompleksiteten med det internasjonale arbeidet, og effektiv bruk av ressurser. Å klargjøre i større grad

arbeidsoppgaver og ansvarsforhold gjør det lettere å reflektere over det arbeidet som allerede blir gjort i dag.

For Samisk kirkeråd bør det ha særlig interesse at sametingsmeldinga nettopp skal drøfte samisk internasjonalt arbeid og rollefordeling, blant annet med hensyn til samhandling med samiske institusjoner, samiske organisasjoner og det samiske sivile samfunn. Sametingsrådet nevner Samisk kirkeråd eksplisitt:

Videre kan rollen og arbeidet til Samisk kirkeråd som er aktiv i internasjonale urfolksspørsmål drøftes. Sametinget oppnevner ett medlem dit.

Det er naturlig at Samisk kirkeråd gir sitt innspill i lys av dette.

Sametingsrådet ser både på hvordan man kan være en egen stemme i internasjonal politikk, samtidig også øke deltagelsen der det går. Utvikling av Samisk parlamentarisk råd er prioritert.

2. Samisk kirkeråds administrative og politiske behandling av saken

Samisk kirkeråd ble kontaktet av Sametinget høsten 2014 i saken. I den administrative kontakten har man blitt enige om at det administrativt oversendes et fylldig notat som redegjør for Samisk kirkeråds internasjonale arbeid, og for den politikk, de relasjoner og de prosesser som Samisk kirkeråd inngår i på urfolkfeltet som en del av Den norske kirke og økumeniske nettverk. Et slikt notat ble etter avtale oversendt Sametinget i februar for å gi Sametinget bakgrunnsinformasjon for den pågående saksbehandlingen i Sametinget (følger vedlagt).

I den administrative kontakten med Sametinget ble det samtidig avtalt at et politisk forankret innspill fra Samisk kirkeråd kunne oversendes Sametingsrådet etter behandling på Samisk kirkeråds møte 10.-11. mars d.å. Det var enighet om at et slikt innspill kunne inneholde (1) sammenfattende formuleringer om Samisk kirkeråds internasjonale arbeid, som eventuelt kunne tas inn i sametingsmeldinga som er under utarbeiding, og (2) eventuelle innspill til Sametinget om fokus, vektlegging eller innretning på Sametingsmeldinga om samisk internasjonalt arbeid.

3. Samisk kirkeråds plattform, rolle, aktiviteter og samarbeidsrelasjoner

Som et utgangspunkt for å vurdere hva som kan være hensiktsmessige innspill til Sametingets melding, er det være nyttig å oppsummere hva som er Samisk kirkeråds plattform og rolle i internasjonalt arbeid, og hvilke aktiviteter og samarbeidsrelasjoner som inngår i et slikt arbeid.

Samisk kirkeråd er Kirkemøtets organ for samisk kirkeliv og urfolksspørsmål med mandat til å opptre på vegne av Den norske kirke innenfor disse feltene.

Den norske kirke har utviklet en konsistent urfolkspolicy forankret i eget tros- og verdigrunnlag. Vern om urfolks rettigheter er nedfelt i Strategiplan for samisk kirkeliv og Kirkemøtets vedtatte prioriteringer for Den norske kirkes menneskerettighetsarbeid. Man har her også vektlagt sammenhengen mellom den internasjonale arenaen og nasjonale prosesser.

Den samiske dimensjonen i det internasjonale arbeidet har særlig dreid seg om etableringen av Samiske kirkedager som et felles samiskkirkelig arrangement for samisk kirkeliv i 4 land.

Ivaretagelse av et rettferdighetsperspektiv på samiskrelaterte forsoningsprosesser har de senere årene vært et viktig tema i kontakt med søsterorganer og søsterkirker i Sverige og Finland.

I det internasjonale urfolksarbeidet er Kirkenes Verdensråd (KV) SKRs viktigste arena, en organisasjon med over 345 medlemskirker i 110 land med et samlet medlemstall på drøyt ½ milliard mennesker. Siden opprettelsen av KVs urfolksprogram i 1995 har SKR hatt et nært samarbeid med KV, og rådet støtter programmet finansielt.

Det kirkelige urfolksarbeidet handler både om å mobilisere kirkene som en solidaritetsbase til støtte for urfolks rettigheter og livsvilkår, og om å styrke urfolks egne arenaer og muligheter for selvdefinering og selvrepresentasjon i og overfor kirkene. Nettverksbygging, rettighets-/påvirkningsarbeid og urfolks spiritualitet/teologi er sentrale dreiepunkter i arbeidet.

Samisk kirkeliv er representert i Den norske kirkes delegasjoner på generalforsamlingene til KV og Det lutherske verdensforbund (LVF), og har som en del av disse delegasjonene bidratt til at urfolk har blitt synliggjort og prioritert i KVs og LVFs vedtatte policydokumenter.

SKR har ofte i samvirke med andre organer i Den norske kirke - engasjert seg i enkeltsaker der selskaper med relasjon til Norge har krenket urfolks rettigheter i andre deler av verden (jf. Aracruz Cellulose og Statoil). Slikt engasjement har generert samarbeid med både ikke-samiske og samiske aktører. I 2012 hadde SKR tett dialog med Sametinget i spørsmålet om Statoils involvering i kanadisk tjæresand. SKR deltok senere på 2 møter med olje- og energiministeren om samme sak. Under den store urfolkskonferansen i Alta juni 2013 samarbeidet SKR med Arbeidsgruppa for urfolk i Barentsregionen og Gáldu om et side-event om urfolk og utvinningsindustri.

SKR har relasjoner til bistandsfeltet, særlig de trosbaserte aktørene. De fleste har prosjekter som involverer urfolk. SKR har de siste årene vært representert i Fagrådet til Forum for urfolksspørsmål i bistanden som har gitt kontaktpunkter mot både samiske og ikke-samiske aktører med relasjoner til internasjonalt arbeid relatert til urfolk.

Til sist utgjør menighetene i Den norske kirke og i samisk kirkeliv en viktig base og et viktig mobiliseringspotensial for internasjonalt solidaritetsarbeid rettet mot urfolk.

4. Konkluderende momenter

Kirken er bærer av en sterk solidaritetsimpuls som springer ut av kirkens tros- og verdigrunnlag. Gjennomgangen ovenfor viser at Den norske kirke og Samisk kirkeråd er en del av en større kirkelig bevegelse som ønsker å bidra til å løfte urfolks verdighet, livsvilkår og rettigheter.

Samisk kirkeråd har med andre ord en rekke sammenfallende interesser med Sametinget, og rådet deler mange av de normative og tematiske orienteringspunktene som man finner i Sametingsrådets redegjørelse. Samtidig opererer Samisk kirkeråd ut fra en annen plattform og delvis også ut fra andre eller utvidede begrunnelser enn Sametinget.

Samisk kirkeråd har utviklede relasjoner til en rekke samiske aktører, inkludert Sametinget, samtidig som rådet opererer innenfor nettverk og sektorer hvor få andre samiske aktører deltar.

Samlet sett betyr dette at Samisk kirkeråds bidrag vil kunne ha en viktig «added value» til det samlede samiske internasjonale arbeidet, der Sametinget nødvendigvis må ha en særlig sentral rolle.

På den ene siden bør Samisk kirkeråd forstå seg selv som en viktig støtte, samarbeidspartner og bidragsyter for samisk internasjonalt arbeid. På den andre siden har Samisk kirkeråd også særlige verdiforankrede begrunnelser som i enkelte tilfelle vil kunne utfordre en politisk diskurs om hva innretningen på samisk internasjonalt arbeid bør være.

Det er relevant for saken at Samisk kirkeråd og Sametinget i 2011 inngikk en administrativ samarbeidsavtale der hovedinnholdet gjelder et årlig kontaktmøte.

1. Årlig kontaktmøte

Sametinget og Samisk kirkeråd holder et årlig kontaktmøte på administrativt nivå.

Møtet avholdes primært i tidsrommet april - mai.

Formålet med møtet er gjensidig orientering om saker av felles interesse. Aktuelle temaer for møtet vil være samisk kirkeliv og kirkelig urfolksarbeid, samt samfunnssituasjonen og menneskerettighetssituasjonen blant samer og urfolk generelt. Dette bør gi rom for mulig samordning av satsningsområder mellom Samisk kirkeråd og Sametinget.

Samarbeidsavtalen gir med andre ord rom for temaer relevante for samisk internasjonalt arbeid.

Med utgangspunkt i dette anbefales Samisk kirkeråd å gi følgende konkrete innspill til arbeidet med Sametingets melding om samisk internasjonalt arbeid på grunnlag av Sametingsrådets redegjørelse i samme sak (SP 15/14)

- Samisk kirkeråd er glad for Sametingets arbeid med en melding om samisk internasjonalt arbeid og stiller seg grunnleggende positiv til hovedinnretningen på saken.
- Samisk kirkeråd er særlig fornøyd med at Sametingsrådets redegjørelse understreker samenes solidariske forpliktelse overfor andre urfolk. Samisk kirkeråd vil oppfordre til at refleksjonen omkring denne dimensjonen av samisk internasjonalt arbeid utvikles ytterligere i den endelige sametingsmeldingen.
- Samisk kirkeråd støtter at Sametinget i sitt internasjonale arbeid legger til grunn FNs urfolkserklæring og ILO-konvensjon 169 som minimumsstandarder for overlevelsen av verdens urfolk, og deres verdighet og velferd.
- Samisk kirkeråd ser viktigheten av at Sametinget i sitt internasjonale arbeid balanserer relasjonen til statlige myndigheter med å innta en selvstendig aktørrolle i samspill med andre på den internasjonale arenaen.
- Samisk kirkeråd mener det er viktig at Sametingsrådets redegjørelse setter søkelys på ressursutvinning og løfter fram sosialt ansvarlig næringsliv som en særskilt utfordring for urfolk. Samisk kirkeråd er enig i at denne problemstillingen har betydelig relevans

for Sápmi og Arktis, men vil samtidig peke på at dette er en global utfordring der Sametinget kan ha en stemme i møte med norske aktører. Statens pensjonsfond er verdens største investeringsfond, og norske selskaper opererer i urfolksområder i andre deler av verden. Samisk kirkeråd oppfordrer Sametinget til å reflektere over hva slags rolle Sametinget og det samiske samfunnet bør innta i denne sammenheng, og hvordan en slik rolle kan styrkes og videreutvikles i et solidaritetsperspektiv.

- Samisk kirkeråd er fornøyd med at Sametinget har blikk for samhandlingen med samiske institusjoner, organisasjoner og et samisk sivilt samfunn i sitt internasjonale arbeid. Samisk kirkeråd mener at Sametingets rolle som en hovedaktør i samisk internasjonalt arbeid er viktig og må utvikles, men at det samtidig er sunt for det samiske samfunnet at denne posisjonen får en motvekt i et engasjert og solidaritetsorientert samisk sivilt samfunn. Samisk kirkeråd vil oppfordre Sametinget til å legge til rette for styrking av et samisk sivilsamfunn som både kan samarbeide med og utfordre Sametinget i videreutviklingen av samisk internasjonalt arbeid.
- Samisk kirkeråd er glad for at Sametingsrådet synliggjør Samisk kirkeråd i en melding om samisk internasjonalt arbeid. Kristne kirker representerer på verdensbasis betydelige globale nettverk med en sterk solidaritetsimpuls. Stor grad av lokal utbredelse kombinert med utviklede organisasjonsstrukturer og ofte en tydelig samfunnsstemme, gir kirkene stort potensiale som aktører for rettferdighet, barmhjertighet og fred. Det kirkelige urfolksarbeidet som Samisk kirkeråd inngår i, handler både om å mobilisere kirkene som en solidaritetsbase til støtte for urfolks rettigheter og livsvilkår, samt om å styrke urfolks egne arenaer og muligheter for selvdefinering og selvrepresentasjon i og overfor kirkene. Med dette utgangspunktet ønsker Samisk kirkeråd å være en tydelig aktør i det samiske internasjonale arbeidet – i samarbeid med andre samiske og ikke-samiske aktører.

5. Økonomiske/administrative konsekvenser

Samisk kirkeråds arbeid på feltet inngår i rådets ordinære virksomhet, og følges opp innenfor de administrative og økonomiske rammer som er satt av for rådets virksomhet.